

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет

Кафедра обліку і оподаткування

**«Облік і аналіз фінансових результатів та шляхи підвищення
ділової активності підприємства»**

АВТОРЕФЕРАТ

дипломної роботи на здобуття другого (магістерського)
рівня вищої освіти

Виконав: студент 2 курсу, групи ОО-М2
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Кузишин Ігор Михайлович

Керівник: к.е.н., доц. **Шкроміда В.В.**

Магістерська робота є рукописом.

Дипломна робота виконана в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і оподаткування в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника, Шкроміда Віталій Васильович.

Рецензент: кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної кібернетики в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника, Судук Наталія Василівна.

Захист відбудеться 20 грудня 2023 р.

Дипломну роботу надано до захисту 15 грудня 2023 р.

Завідувач кафедри

_____

(підпис)

Баланюк Іван Федорович

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність фінансових результатів та їх значення у стратегії розвитку підприємства

1.2. Класифікація фінансових результатів з метою їх обліку та аналізу

1.3. Організаційні основи обліку та аналізу фінансових результатів підприємства

Висновок до розділу 1

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ДОХОДІВ, ВИТРАТ І ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТЗОВ «ШТЕРН АГРО»

2.1. Організація обліку доходів та витрат діяльності сільськогосподарського підприємства

2.2. Особливості методики обліку формування і використання фінансових результатів в агрофірмі

2.3. Порядок відображення фінансових результатів господарства у фінансовій звітності

Висновок до розділу 2

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ТЗОВ «ШТЕРН АГРО»

3.1. Аналіз динаміки і структури доходів, витрат та фінансових результатів діяльності агрофірми

3.2. Оцінка показників ділової активності господарства та пошук шляхів їх підвищення

3.3. Антикризове управління у контексті збереження ділової активності агрофірми

Висновок до розділу 3

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Фінансовий результат, як відомо, є основним підсумковим показником діяльності суб'єкта господарювання, а метою будь-якого підприємства є отримання позитивного фінансового результату та пошук шляхів його збільшення. Економічний потенціал розвитку виявляється у фінансово-економічних показниках, які на найбільш точно характеризують фінансовий стан суб'єкта господарювання. Формування, розподіл та використання фінансового результату проходять через процес, на який кожен суб'єкт господарювання звертає особливу увагу. Частиною доходу суспільства є позитивний фінансовий результат, який використовується для подальшого розвитку діяльності підприємства та поліпшення матеріального становища працівників.

Управління ефективності бізнесу слугує науково обґрунтоване впорядкування й облік його результатів. Іншими словами, визначення фінансового результату вимагає точності в організації та методах його реєстрації. На підставі принципів, що визначають принципи, порядок формування облікової політики українських підприємств відповідає міжнародним стандартам фінансової звітності, все ж існують відмінності у деяких концептуальних підходах щодо визнання фінансових результатів. Отже, виникає актуальне питання про необхідність вивчення та формування методологічних підходів до визначення фінансових результатів в системі бухгалтерського обліку, а також закономірностей їх поведінки в рамках економічного аналізу.

Проблематика фінансового обліку, а також реєстрація доходів і витрат, що становлять основу формування результатів діяльності і їх відображення у фінансовій звітності компаній, вивчається в роботах визнаних українських дослідників, таких як М.Д. Білика, Ф.Ф. Бутинця, С.Ф. Голова, О.В. Лишиленко, Є.В. Мниха, Л.В. Нападовської, В.В. Сопко та інші. При визнанні внеску вітчизняних і зарубіжних вчених, слід відзначити, що у питаннях бухгалтерського обліку та аналізу фінансових результатів існують нерозв'язані

проблеми, які потребують ретельного розгляду та формулювання пропозицій для практичного застосування.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження особливостей ведення обліку та здійснення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства з метою пошуку шляхів підвищення його ділової активності з урахуванням специфіки функціонування і галузевої приналежності.

Для досягнення мети в кваліфікаційній роботі було визначено і вирішено наступні **завдання**:

- проаналізовано наукові публікації за обраною темою дослідження, узагальнено їх за підходом авторів щодо цієї проблеми;
- визначено поняття фінансового результату як економічної категорії та об'єкту обліку і аналізу;
- вивчено класифікацію фінансових результатів та порядок їх формування;
- досліджено організаційні основи обліку та аналізу фінансових результатів підприємства відповідно до специфіки його роботи;
- ознайомлено з організацією синтетичного і аналітичного обліку доходів та витрат діяльності агрофірми;
- вивчено особливості обліку формування фінансових результатів, шляхи їх використання та порядок відображення у звітності підприємства;
- здійснено оцінку рівня, динаміки і структури фінансових результатів та проведено оцінку показників ділової активності підприємства;
- розглянуто особливості впровадження антикризового управління у напрямку покращення ділової активності підприємства агробізнесу.

Об'єктом дослідження вибрано фінансово-господарську діяльність товариства з обмеженою відповідальністю «Штерн Агро», в якому наявні можливості усестороннього висвітлення досліджуваних у роботі питань щодо організації і ведення бухгалтерського обліку та проведення аналізу фінансових результатів діяльності задля підвищення ділової активності підприємства.

Предметом дослідження означено теоретичні і практичні особливості ведення обліку та здійснення аналізу фінансових результатів діяльності задля підвищення ділової активності підприємства в умовах ринкових відносин з урахуванням його галузевої специфіки.

Дослідження проведено за допомогою графічного представлення результатів діяльності, розрахункового методу для обчислення аналітичних показників та формування висновків, монографічного аналізу теоретичних розробок вітчизняних та зарубіжних вчених щодо проблеми формування фінансових результатів господарювання. Для визначення залежностей одних показників від інших використано метод групування. Динаміку підприємства в різні звітні періоди порівнювалося, аби виявити їхню відповідність вимогам стандартів та потребам менеджменту. Дослідження фінансових результатів проведено за формою і змістом для визначення їхньої інформаційної ємності. Інформаційне моделювання використано для вивчення нормативно-правових документів. Метод аналогії застосовано при дослідженні відповідності вітчизняної системи обліку та фінансових результатів до зарубіжної практики. Метод синтезу застосовано для узагальнення розрізнених аспектів організації і методики бухгалтерського обліку та аналізу фінансових результатів. Метод системного аналізу використано для деталізації і розчленування об'єкта дослідження на окремі важливіші складові елементи з метою вивчення спільних рис та відмінностей.

Результати, отримані в ході дослідження, базуються на узагальненні та критичному аналізі основних наукових та методичних праць, присвячених обраній темі. Особливості організації та методології обліку та аналізу фінансових результатів діяльності сільськогосподарського підприємства були встановлені та обґрунтовані. В рамках роботи було розглянуто можливості впровадження антикризового управління з метою забезпечення прибутковості підприємства. Автор сформулював рекомендації щодо пошуку шляхів підвищення ділової активності агрофірми в даному контексті.

Обсяг та структура роботи. Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури, додатків. Вона викладена на 78 сторінках, ілюстрована 8 таблицями, 6 рисунками та 8 додатками. Список використаних джерел містить 65 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, чітко визначено мету, завдання, предмет та об'єкт дослідження, його методи та інформаційні джерела, а також розкрито практичне значення одержаних результатів.

У першому розділі «Теоретичні основи обліку і аналізу фінансових результатів діяльності підприємства» розглянуто сутність фінансових результатів та їх значення у стратегії розвитку підприємства. Окрім того, описано класифікацію фінансових результатів з метою їх обліку та аналізу, а також розкрито організаційні основи обліку та аналізу фінансових результатів підприємства.

В сучасних умовах економічного середовища, що визначається динамікою ситуацій та їх неоднозначністю, триває активне обговорення економічних поглядів на тлумачення і визначення сутності «фінансові результати підприємства».

Після ретельного аналізу літературних джерел стає зрозумілим, що серед науковців та фахівців, як в галузі економіки, фінансів, юриспруденції, так і в обліку, існує розбіжність і невизначеність у розумінні та трактуванні терміну «фінансові результати». Таким чином, в ході дослідження проведено аналіз нормативно-правових, наукових та навчальних джерел з метою виявлення особливостей сутності цього поняття та визначення його місця в бухгалтерському обліку. За результатами дослідження було встановлено, що трактування сутності «фінансові результати» вченими може бути розглянуте в двох аспектах:

економічному;

обліковому.

Аналіз описаних у літературі характеристик фінансового результату дозволяє зробити висновок, що фінансовий результат є категорією, яка відображає результативність господарської діяльності у вигляді відповідного показника – прибутку або збитку.

З наведених визначень видно віднесення понять прибутку та збитку до доходів та витрат підприємства. Вважаємо, що це є нелогічним і некоректним, особливо в контексті облікового відображення даних бухгалтерського обліку.

Отже, можна прийти до висновку, що подані визначення мають свої недоліки з різних причин. Розглядаємо це як результат існування різних підходів до тлумачення даного поняття, а також як наслідок того, що кожен з дослідників аналізує фінансові результати або в конкретній галузі економіки, чи пов'язуючи їх із конкретною задачею чи об'єктом бухгалтерського обліку.

В бухгалтерському тлумаченні поняття прибутку підприємства переважно ґрунтується на терміні «економічна вигода». Саме такий зміст цієї категорії використовується в теорії та методології обліку як у західних, так і в українських підходах. Сутність доходу в західному обліку розглядається за допомогою трьох концепцій: концепції продукту, концепції вибуття і концепції приросту.

Будь-яка діяльність підприємства завжди пов'язана з витратами різних ресурсів, таких як матеріальні, трудові, інформаційні, грошові та інші. Ці ресурси використовуються для виробництва, зберігання, транспортування, сортування, пакування, фасування та реалізації товарів. Загальна сума цих витрат складає поточні витрати підприємства.

Відповідно до П(С)БО 16, національних стандартів бухгалтерського обліку, витрати розглядаються як зменшення економічних вигод у вигляді вилучення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу (за винятком власного капіталу, що вилучається або розподіляється власниками). Визначення цих витрат відображає не їх

економічну природу, а наслідки операцій з активами та капіталом для фінансово-майнового стану підприємства.

Згідно з Методичними рекомендаціями щодо формування складу та планування витрат, поточні витрати підприємства представляють грошове відображення витрат живої та уречевленої праці на здійснення поточної торговельно-виробничої діяльності підприємства. З точки зору натурально-речового складу, ці витрати є спожитою частиною матеріальних, нематеріальних трудових та фінансових ресурсів.

Аналіз літератури показує, що існують різні підходи до трактування терміну «фінансові результати». Однак, як вже зазначено, наведені визначення, запропоновані вченими-обліковцями, є неповними, оскільки вони не враховують економічних, податкових та управлінських аспектів підходів до розуміння сутності фінансових результатів, які впливають на облікове відображення фінансових результатів діяльності підприємств. У зв'язку з цим пропонується авторське уточнення суті «фінансових результатів» як об'єкта бухгалтерського обліку. Це результат господарської діяльності, який визначається різницею між доходами і витратами підприємства, враховуючи суми податків, протягом визначеного періоду, загалом або за видами діяльності, та узагальнюється як прибуток (збиток).

Класифікація, яка широко використовується в усіх галузях наук, виступає як важливий інструмент для структуризації та систематизації вивченого матеріалу. Визначення різних категорій доходів, витрат і фінансових результатів (прибутку) впливає з основної мети класифікації, яка повинна бути орієнтована, передусім, на практичне використання виділених термінів. В даному випадку, враховуючи поставлені завдання дослідження, акцент був зроблений на дослідженні існуючих класифікацій фінансових результатів для організації їх обліку та аналізу.

В організації ведення обліку доходів, витрат і фінансових результатів велике значення приділяється Положенню про політику обліку на підприємстві, де мають бути враховані аспекти методичного характеру, що

стосуються бухгалтерського обліку витрат, доходів і фінансових результатів діяльності.

Важливо відзначити, що належне структурування обліку доходів, витрат і фінансових результатів відіграє ключову роль у функціонуванні підприємства, надаючи можливість коректно та раціонально організувати бухгалтерську та аналітичну діяльність на підприємстві. Вважаємо, що шляхом аналізу фінансових результатів діяльності можна дослідити об'єднані показники виробничо-фінансової сфери підприємства, які відображають окремий результат ефективності виробництва та реалізації продукції, поліпшення її якості, оптимізацію використання трудових, матеріальних і фінансових ресурсів у справлянні бізнесу.

У другому розділі «Особливості обліку доходів, витрат і фінансових результатів діяльності ТЗОВ «Штерн Агро» досліджено порядок синтетичного і аналітичного обліку доходів і витрат сільськогосподарського підприємства. Детально висвітлено особливості відображення цих процесів у фінансовій звітності агрофірми.

Вивчення особливостей облікової реєстрації та аналізу фінансових результатів функціонування підприємства з метою підвищення його ділової активності проведено на прикладі фінансово-господарської діяльності товариства з обмеженою відповідальністю «Штерн Агро», де вважаємо, існують всі можливості висвітлення об'єктів дослідження з урахуванням специфіки функціонування суб'єкта господарювання та його галузевої прив'язки.

Аграрна компанія «Штерн Агро» виступає як одна з місцевих аграрних компаній Тлумачини, що стабільно працює на ринку продуктів харчування області та сприяє соціально-економічному розвитку села, де знаходяться та обробляються сільськогосподарські землі. Орієнтиром діяльності господарства є вирощування сільськогосподарських культур та тварин з використанням передових технологій рільництва, високоякісного сільськогосподарського матеріалу, ефективного використання насіння, добрив

і ресурсів, удосконалення методів та інструментів управління процесами та персоналом, а також відповідального ставлення до природного середовища.

Для проведення економічно-фінансової діяльності та оцінки її результатів на аналізованому аграрному підприємстві створено бухгалтерську службу, яка регулярно реєструє документально всі виконані господарські операції, пов'язані з придбанням насіння, добрив та кормів, проведенням виробничих дій у рослинництві і тваринництві, систематизує інформацію щодо функціонування агрофірми в облікових рахунках та складає звітність за поточний період. Організація бухгалтерського обліку визначається економічною політикою підприємства і фіксується у вказівках керівництва щодо облікової стратегії в аналізованому господарстві.

У товаристві з обмеженою відповідальністю організація та ведення бухгалтерського обліку здійснюється у журнальній формі відповідно до чинного законодавства України, і це відбувається з використанням спеціалізованого програмного забезпечення «BAS: Бухгалтерія». Усі економічні транзакції фіксуються первинними документами, які відповідають вимогам, встановленим для різних структурних підрозділів. Ці документи накопичуються за визначений період і передаються в централізовану бухгалтерію для автоматизованого групування, обробки та подальшого обліку.

Облік витрат, отриманих доходів та фінансових результатів в ТОВ «Штерн Агро» здійснюється відповідно до видів діяльності, тобто для кожного структурного підрозділу ведеться окремий облік.

Реєстрацію фінансових результатів виконують за видами діяльності, на які розкривають відповідні рахунки. У господарстві застосовується аналітичний облік фінансових результатів за видами реалізованої готової агропродукції (послуги, роботи) та іншими напрямками, визначеними самостійно господарством. Описані напрямки чітко визначені в офіційному документі про облікову політику, виданому директором господарства. Визначено, що голова господарства може вносити зміни в облікову політику

шляхом коригувань, відповідно до власних рішень.

Після детального вивчення бухгалтерських документів виявлено, що у бухгалтерії аграрної компанії використовуються наступні субрахунки на рахунку 79 «Фінансові результати»:

- ✓ субрахунок 791 «Фінансові результати від реалізації агропродукції рослинництва» (за асортиментом);
- ✓ субрахунок 792 «Фінансові результати від реалізації агропродукції тваринництва» (за асортиментом);
- ✓ субрахунок 793 «Фінансові результати від реалізації агропродукції власної переробки» (за асортиментом);
- ✓ субрахунок 794 «Фінансові результати від реалізації наданих послуг (виконаних робіт)» (за видами);
- ✓ субрахунок 795 «Фінансові результати іншої операційної діяльності»;
- ✓ субрахунок 796 «Фінансові результати іншої діяльності».

Фінансовий результат в агропідприємстві формується як різниця між різними видами доходів, які реєструються на кредиті рахунку 79 «Фінансові результати», і, відповідно, витратами, що фіксуються на дебеті даного рахунку. Баланс рахунку при його завершенні переносять на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)».

У цьому випадку визначено, що якщо обсяг кредитового обороту перевищує дебетовий, то господарство отримує нерозподілений прибуток за звітний період на розмір різниці. Але якщо дебетовий оборот перевищує кредитовий, що свідчить про те, що агропідприємство здійснило більше витрат, ніж отримало доходу, то розмір різниці представляє непокритий збиток.

Після завершення звітного періоду керівництво агропідприємства використовує отриману суму нерозподілених прибутків, враховуючи відрахування податку на прибуток та інших обов'язкових платежів, згідно із зазначеними напрямками (табл. 1).

Напрямки використання нерозподіленого прибутку

№	Напрямки використання	Питома вага
1.	На поповнення додаткового капіталу	35 відсотків
2.	На поповнення резервного капіталу	5 відсотків
3.	На виплату дивідендів власникам	50 відсотків
4.	На виплату премій працівникам	10 відсотків

Складання фінансової звітності спрямоване на забезпечення користувачів повною, точною і об'єктивною інформацією стосовно фінансових результатів функціонування та фінансового стану підприємства. Під час вивчення встановлено, що головний бухгалтер агрофірми формує звітність підприємства, керуючись принципами, які відповідають чинним вимогам.

Отже, можна стверджувати, що досліджувана агрокомпанія веде облік формування фінансових результатів та ефективно використання прибутку відповідно до вимог П(С)БО та інших нормативних актів. З'ясовано, що аналітичний облік даної ділянки в аграрній фірмі є зрозумілим, легко прийнятним та повністю задовольняє потреби користувачів облікової інформації.

У третьому розділі «Аналіз фінансових результатів та ділової активності ТзОВ «Штерн Агро» здійснено аналіз динаміки і структури доходів, витрат та фінансових результатів діяльності агрофірми. Детально проведено оцінку показників ділової активності господарства та запропоновано шляхи їх підвищення. Окрім того, описано кроки впровадження антикризового управління з метою збереження прибутковості агрофірми на перспективу.

У ході початкового етапу оцінки фінансових показників ретельно розглянуто рівень і зміну отриманих доходів та понесених витрат у функціонуванні виробничого підприємства (табл. 2).

Таблиця 2

Аналіз рівня і динаміки отриманих доходів та понесених витрат діяльності агрофірми за 2020-2022 рр. (тис. грн.)

Показники	Роки			Відхилення, +/-		Відхилення, %	
	2020	2021	2022	2021-2020	2022-2021	2021-2020	2022-2021
1. Чистий дохід від реалізації продукції	55860	42543	73489	-13317	+30946	76,2	172,7
2. Інші операційні доходи	1255	719	–	-536	-719	57,3	0,0
3. Інші доходи	–	575	261	+575	-314	–	45,4
Всього доходів	57115	43837	73750	-13278	+29913	76,8	168,2
4. Собівартість реалізації	35689	30040	49702	-5649	+19662	84,2	165,5
5. Адміністративні витрати	583	542	879	-41	+337	93,0	162,2
6. Витрати на збут	358	–	–	-358	–	0,0	–
7. Інші операційні витрати	495	424	940	-71	+516	85,7	221,7
8. Інші витрати	208	197	–	-11	-197	94,7	–
Всього витрат	37333	31203	51521	-6130	+20318	83,6	165,1
Фінансовий результат до оподаткування	19782	12634	22229	-7148	+9595	63,9	175,9

Проведений аналіз рівня та динаміки доходів і витрат за період 2020-2022 років свідчить про те, що у сфері сільського господарства виникають стрибкоподібні коливання у доходах. Іншими словами, вивчене господарство протягом аналізованого терміну функціонує як прибутковий бізнес, із змінами в межах 12-22 млн. гривень. Згідно з думкою керівництва господарства, це зумовлено стрімким зростанням закупівельних цін на насіння і добрива протягом 2021 року. Узагальнюючи, вважаємо, що управління агрофірми є ефективним, що підтверджується сталою рентабельністю фінансово-господарської діяльності господарства.

Під час аналізу формування економічних результатів діяльності важливим є проведення оцінки складу і структури отриманих доходів та понесених витрат підприємства, а саме вивчення їхнього відносного внеску до загального результату та їхньої динаміки протягом років (табл. 3). Вважаємо, що такий підхід дозволить докладно розглянути структурні зрушення та визначити причини їх виникнення.

Таблиця 3

Аналіз складу і структури отриманих доходів та понесених витрат діяльності агрофірми за 2020-2022 рр. (тис. грн.)

Показники	Роки			Структура, %			Відхилення, +/-	
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2021- 2020	2022- 2021
1. Чистий дохід від реалізації	55860	42543	73489	97,8	97,0	99,6	-0,8	+2,6
2. Інші операційні доходи	1255	719	–	2,2	1,6	–	-0,6	-1,6
3. Інші доходи	–	575	261	–	1,3	0,4	+1,3	-1,0
Всього доходів	57115	43837	73750	100,0	100,0	100,0	–	–
4. Собівартість реалізації	35689	30040	49702	95,6	96,3	96,5	+0,7	+0,2
5. Адміністративні витрати	583	542	879	1,6	1,7	1,7	+0,2	–
6. Витрати на збут	358	–	–	1,0	–	–	-1,0	–
7. Інші операційні витрати	495	424	940	1,3	1,4	1,8	+1,1	+0,4
8. Інші витрати	208	197	–	0,6	0,6	–	–	-0,6
Всього витрат	37333	31203	51521	100,0	100,0	100,0	–	–

Проведений аналіз свідчить, що в агрофірмі характер та композиція доходів та витрат діяльності протягом 2020-2022 років виявляють різноманітні тенденції. Зокрема, протягом вказаного періоду відзначається зміна відсоткового співвідношення чистого доходу від реалізації продукції, яке коливалося зі значною варіацією. У 2021 році відбулося зменшення на 0,8%, а в наступному році – збільшення на 2,6%.

По витратах протягом розглянутого періоду також відзначається неоднозначна динаміка у діяльності агрофірми. Для розкриття справжньої причини виявлених змін, вважаємо за доцільне, щоб керівництво підприємства ретельно оцінило рівень цих прибутків і витрат, їх структуру за окремими складовими, а також перевірило на адекватність, відповідність комерційним цілям і відсутність зловживань в цих напрямках.

Визначено, для інтегрального аналізу ділової активності компанії визначають показник рентабельності підприємства.

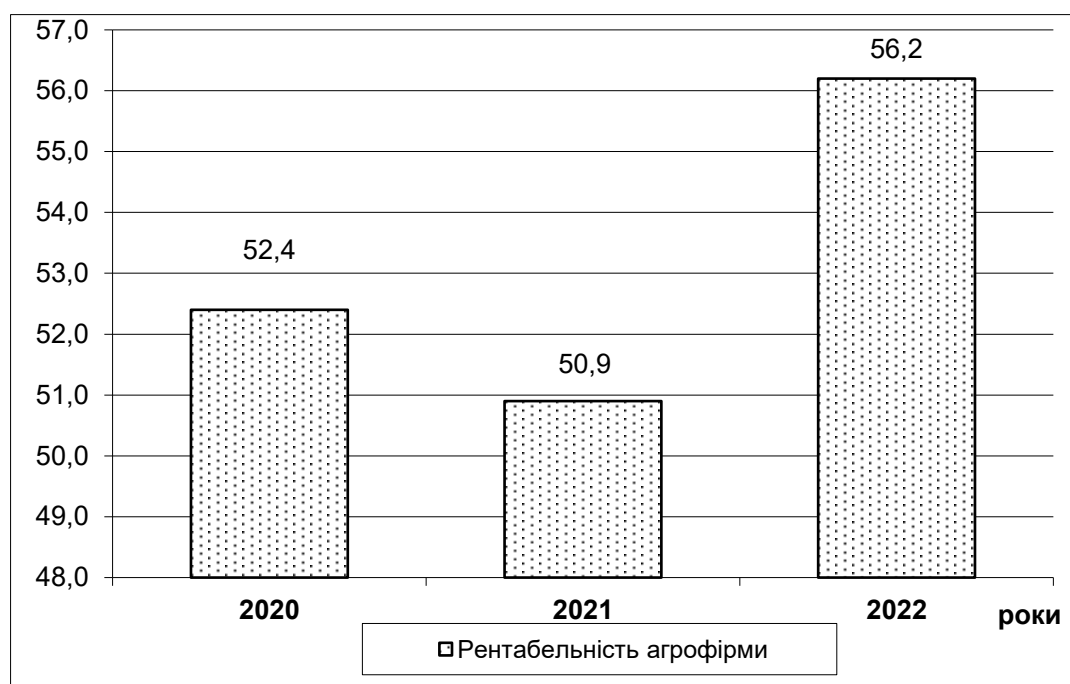

Рис. 3. Динаміка рентабельності агрофірми за 2020-2022 рр.

Наведена ілюстрація відображає позитивне значення і хорошу ситуацію прибутковості в агрофірмі, яка в цілому демонструє тенденцію до зростання. Цікавий факт, що в останньому аналізованому 2022 році, який припадає на час воєнних дій у державі, спостерігається високий рівень рентабельності сільськогосподарської діяльності.

Для встановлення причин підвищення ефективності діяльності аграрної компанії проведено аналіз зміни рентабельності підприємства за період з 2021 по 2022 рік за допомогою методу ланцюжкових заміни. Цей метод включає послідовні заміщення одного фактору, при незмінності іншого, з метою

визначення впливу кожного окремого чинника. У процесі аналізу факторів виявлено, що зміна рівня прибутковості компанії (+5,3%) спричинена збільшенням прибутку на +38,7%, при одночасному зменшенні вартості активів на -33,4%.

У ході проведеного дослідження запропоновано поетапну процедуру впровадження антикризового управління компанією. Вважаємо, таке впровадження стратегій антикризового управління у діяльність ТОВ «Штерн Агро» забезпечить «ефект випередження», що в кінцевому підсумку дозволить подолати можливі кризові явища з мінімальними втратами. Такий підхід сприятиме стабілізації існуючих бізнес-процесів на агропідприємстві та збереже достатній рівень прибутковості його діяльності.

ВИСНОВКИ

У проведенні виробничо-фінансової діяльності учасників економічної сфери залучено значну кількість праці, ресурсів і фінансових засобів. Головною метою будь-якої організації, як відомо, є ефективне використання цих ресурсів, що відображається у фінансових показниках її діяльності. Фінансовий результат, в свою чергу, виступає ключовим показником ефективності підприємства в умовах ринкової економіки. Кожний учасник господарювання, незалежно від форми власності, приділяє спеціальну увагу процесам формування, розподілу та використання фінансових результатів своєї діяльності.

Велика увага як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників приділяється визначенню фінансового результату як економічної категорії та об'єкта обліку. Під час дослідження стало очевидним, що серед науковців існує розбіжність у поглядах на те, що означає економічна категорія «фінансові результати». У зв'язку з цим пропонується уточнення сутності терміну «фінансових результатів» як об'єкта бухгалтерського обліку, а саме як результату господарської діяльності, який визначається як різниця між доходами та витратами підприємства за відрахуванням податків за певний

період, а також в цілому чи за видами діяльності, узагальнюючись у відповідній формі звітності.

Для отримання всебічної інформації щодо доходів, витрат і фінансових результатів важливий аспект становить науково обґрунтована класифікація, яка дозволяє розкрити структуру витрат і доходів підприємства, мету та функції отриманого прибутку, а також повноцінно використовувати аналітичні дані про результати діяльності підприємства для прийняття належних управлінських рішень. Зазначено, що в економічних публікаціях існує різноманітна класифікація об'єктів аналізу, що створює передумови для належної організації обліку та аналізу фінансових результатів, враховуючи потреби різних користувачів обліково-аналітичної інформації.

Визначено, що для належної структуризації і методології реєстрації фінансових результатів діяльності підприємства необхідно чітко визначити доходи та витрати, які були зазначені протягом звітного періоду, а також їх визнання та оцінка. Аналіз порівняння міжнародних та національних стандартів з обліку доходів та витрат діяльності та їх відображення у системі звітності дозволяє прийти до узагальнення, що в національних та міжнародних стандартах існує достатньо схожих положень і вимог.

Вивчено порядок проведення синтетичного та аналітичного обліку, а також здійснення аналізу доходів, витрат та формування фінансових результатів господарства, враховуючи особливості його комерційної діяльності. Аналіз особливостей фінансового обліку і аналізу проведено на прикладі фінансово-господарської діяльності Товариства з обмеженою відповідальністю «Штерн Агро», яке спеціалізується на вирощуванні сільськогосподарських культур та реалізації продукції сфери агробізнесу.

Встановлено, що в аграрному підприємстві система фінансового обліку організована та управляється у формі журналів відповідно до вимог і норм чинного законодавства України та, одночасно, використовується спеціалізоване програмне забезпечення «BAS: Бухгалтерія». Всі економічні трансакції оформлюються первинними документами відповідно до вимог

структурних підрозділів та їх керівництва, які накопичуються за певний період і передаються до централізованого бухгалтерського відділу для автоматизованого групування, обробки та наступного обліку. Фінансовий облік витрат, отриманих доходів та фінансових результатів в аграрній фірмі здійснюється за різними видами діяльності, іншими словами – за кожним структурним підрозділом.

У сфері бухгалтерії агрофірми для визначення економічних результатів діяльності використовують рахунок 79, на якому створюються різні підрахунки, відображаючи різновиди здійснюваної діяльності та відповідно до потреб управлінського апарату.

Встановлено, що після закінчення звітного періоду керівництво вивченого підприємства використовує суму отриманих нерозподілених прибутків за мінусом сум оподаткування та інших обов'язкових виплат, як визначено у статуті агрофірми: для поповнення додаткового капіталу; для наповнення резервного капіталу; для виплати дивідендів пайовикам; для виплати працівникам премій.

На підприємстві має важливе значення те, що відповідно до вимог законодавства і інформаційних потреб керівництва, бухгалтерія періодично складає та подає фінансову та внутрішню звітність у визначені терміни. Зазначено, що ці види і форми звітності мають як спільні риси, так і окремі відмінності. До загальних рис відносяться джерела формування облікової інформації, порядок порівняння даних та призначення, яке відображає інформативність діяльності агропідприємства. Серед встановлених відмінностей можна виокремити відхилення у змістовному контенті, термінах формування і часу подачі, а також користувачах затребуваної інформації.

Позитивним аспектом є те, що інформація, яка включена у сформовані фінансові та внутрішні звіти, в повному обсязі використовується для проведення аналітичних процедур. Це спрямовано на виявлення динаміки ключових показників діяльності агрофірми, встановлення причинно-наслідкових зв'язків між ними, а також визначення негативних тенденцій та їх

подолання у майбутньому.

У третьому розділі кваліфікаційної роботи виконано дослідження доходів, витрат та фінансових результатів, а також рівня ділової активності у агрофірмі за період з 2020 по 2022 роки. Окрім того, розглянуто особливості впровадження стратегій антикризового управління з метою забезпечення зростання ділової активності аграрного підприємства. Здійснений аналіз величини та динаміки доходів і витрат у діяльності агропідприємства за розглянуті роки свідчить, що вказане підприємство зберігає стабільну ситуацію щодо отримання прибутку.

Спостерігається, що у господарстві склад та структура доходів та витрат за 2020-2022 роки виявляють різноманітну динаміку змін. Протягом аналізованого часового періоду відзначено значні коливання у відсотковому виразі чистого доходу від реалізації агропродукції. Зокрема, в 2021 році спостерігається зменшення на 0,8 відсотка, а в наступному році відбувається зростання на 2,6 відсотка.

Щодо проведених витрат агродіяльності за розглядуваний період, в діяльності товариства питома вага цих витрат також виявляє неоднозначну динаміку змін. Для виявлення справжніх і ключових причин зазначених змін, вважаємо, що керівництво агропідприємства повинно детальніше оцінити рівень таких витрат та їх структуру в контексті окремих компонентів і перевірити їх на адекватність здійснення, визначити цільове призначення і переконатися у відсутності зловживань в зазначених напрямках.

Задля вивчення ділової активності агрофірми було проведено розрахунок індикатора рентабельності в динаміці за період 2020-2022 років. Цей показник вказує на ефективність використання активів підприємства для отримання прибутку, тобто, який прибуток виникає з кожної гривні, вкладеної в такі активи. Аналіз рентабельності за цей аналізований період вказує на те, що вивчене сільськогосподарське підприємство можна характеризувати як доцільне і ефективне в забезпеченні прибутку.

На фоні економічної нестабільності та невизначеності у бізнес-

середовищі відомо, що умови для здійснення агробізнесу ускладнюються. В рамках цього контексту агропідприємству рекомендовано впровадження стратегій антикризового управління, яке, на наш погляд, гарантує «ефект превентивного випередження». Це, врешті-решт, дозволить подолати можливі кризові ситуації з мінімальними збитками, стабілізувати бізнес-процеси на агропідприємстві та забезпечити необхідний рівень доходів в галузі сільськогосподарської діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гарасим П.М. Курс фінансового обліку : навч. посіб. / П.М. Гарасим, Г.П. Журавель, П.Я. Хомин. – К. : Знання, 2011. – 566 с.
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», прийнятий Верховною Радою України від 16.07.1999 р. № 996-ХІV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
3. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена Мінфіном України від 30.11.1999 р. № 29 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом № 73 Мінфіну України від 07.02.2013 р. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
5. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [електронний ресурс] – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/2755-17
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>

7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 28.12.2000 р. № 353 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01>
9. Сопко В.В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / В.В. Сопко. – К.: КНЕУ, 2004. – 578 с.
10. Хом'як Р.Л. Бухгалтерський облік в Україні : навчальний посібник. / за ред. Р.Л. Хом'яка. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2009. – 820 с.
11. Шкроміда В.В. Оцінювання економічного потенціалу господарюючих суб'єктів в ринковому середовищі / В.В. Шкроміда, Н.Я. Шкроміда. // Монографія. – Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2013. – 194 с.
12. Шморгун Л. Г. Менеджмент організацій : [навч. посіб.] / Л. Г. Шморгун. – К. : Знання, 2010. – 530 с.